

Implementatiegids reiniging en desinfectie van ruimten, meubilair en voorwerpen

Richtlijn voor de huisartsenpraktijk

Methodische implementatie van onderdelen uit de NHG-richtlijn: 'Richtlijn Infectiepreventie in de huisartsen- en verloskundigenpraktijk'.

De publicatie is tot stand gekomen in samenwerking met GAIN en Rezisto

De besmettingsrisico's van oppervlakten, meubilair en voorwerpen zijn afhankelijk van vele factoren. Denk aan: de overlevingstijd, de mate van vervuiling, omgevings-temperatuur, het type oppervlak, de mate van besmettelijkheid en de besmettingsroute van het micro-organisme.

Een met Influenzavirus besmette deurklink van de kantine heeft een veel hoger besmettingsrisico dan een besmette vloer in de loopgang.

In de huisartsenpraktijk worden voortdurend 'zieke' patiënten ontvangen. Het kan zomaar zijn dat een patiënt met een virale longontsteking in de wachtruimte zit naast een kwetsbare patiënt met chemo/immunotherapie. In de praktijk delen/ gebruiken ze dezelfde faciliteiten. Het is niet bekend/ onderzocht of patiënten in de wachtkamer van een huisartsenpraktijk ziek zijn geworden na (in)direct contact met een medepatiënt. Overdracht van infectieziekten kan ook niet altijd worden voorkomen, echter door het volgen van de NHG-richtlijn kunnen risico's worden teruggebracht.

+ Doel

Doel

Het voorkomen en terugdringen van zorginfecties bij patiënten en medewerkers, doordat de inrichting (type materialen) en de schoonmaak (frequentie/methode) op orde zijn.

- + Basisvoorwaarden zoals reinigingsmiddel, ruimte, opslag en afspraken zijn op orde.
- + Medewerkers kennen de belangrijkste risico's en weten hoe te handelen bij een vervuiling (bijvoorbeeld braaksel in de wachtruimte).
- + Voldoen aan geldende wet- en regelgeving, denk aan: wet gewasbeschermingsmiddelen en biocide.

+ Keuze en stappenplan

Kies je voor het implementeren van reinigen en desinfecteren of begin je toch met persoonlijke hygiëne? Kies bewust met welke implementatiegids je begint. Houd rekening met de volgende aspecten:

- + Welke veranderingen vindt het team belangrijk? Voldoende draagvlak maakt implementeren gemakkelijker. Soms is er een momentum, bijvoorbeeld wanneer door een infectieziektenuitbraak het belang van persoonlijke beschermingsmiddelen wordt onderstreept of wanneer er een nieuwe autoclaaf is aangeschaft of een nieuw schoonmaakbedrijf in de hand is genomen. Gebruik zo'n momentum!
- + Is de gewenste verbetering onderdeel van de minimumnormen uit de NHG-richtlijn infectiepreventie? Zo ja, dan is dit een essentieel onderdeel en onderbouwt dit jouw keuze.
- + Zijn er n.a.v. evaluaties, audits, accreditatie, klachten of inspecties verbeterpunten geconstateerd met betrekking tot het gekozen onderwerp? Zo ja, dan is er extra reden om met dit onderdeel aan de slag te gaan.

+ Aan de slag met implementeren

Tip ter voorbereiding

Hoogstwaarschijnlijk ken je de medewerkers uit je eigen praktijk goed. Het is dan ook niet nodig veel tijd te besteden aan een hele analyse. Toch helpt het je in de voorbereiding kort stil te staan bij/ na te denken over welke kenmerken jouw collega's hebben. Welke collega's zijn betrokken bij het proces rondom reiniging,

desinfectie & sterilisatie? Wie zijn dit? Wat vinden ze? Over welke kennis beschikken ze? Wie zijn de voorlopers, achterblijvers of behoren tot de middengroep? Welke motivaties spelen een rol? Hoe kun je ze bereiken en wat moet veranderen?

TIP pak een pen en schrijf in een woordwolk enkele kernwoorden op die je te binnen schieten bij het lezen van bovenstaande vragen. Bedenk wie je om hulp vraagt en wie extra ondersteuning nodig heeft.

Implementatietabel reiniging, desinfectie & sterilisatie (RDS)

Ondersteuning en draagvlak

Is praktijk brede overeenstemming over doel implementatie bereikt? Is iedereen uit de praktijk geïnformeerd? Inbrengen in teamoverleg.

Is er een kwaliteitsteam infectiepreventie of een medewerker met aandachtsveld infectiepreventie in de praktijk aangesteld / aanwezig?

TIP betrek meerdere collega's om te helpen, dit versnelt en vergroot het draagvlak

Werkinstructies

Toelichting: een opgeschreven instructie zorgt voor duidelijkheid, eenduidigheid en borging, daarnaast is het helpend bij het inwerken van nieuwe collega's.

Is er een werkinstructie of protocol voor het reinigen en desinfecteren van ruimten, meubilair en voorwerpen?

- + Wanneer reinigen en/of desinfecteren? Waarmee en hoe?

- + Wat wordt verwacht van de praktijkmedewerkers en wat maakt het ingehuurde schoonmaakbedrijf schoon?
- + Beschrijf een adequate uitvoering. Eerst droog, dan nat, van 'schoon' naar 'vuil' en van 'hoog' naar 'laag'.

- + **TIP** gebruik de [voorbeeldwerkafspraken van NHG](#) als sjabloon.

Voorzieningen voor voor reiniging en desinfectie

Toelichting: De voorzieningen zijn een randvoorwaarde voor een goede implementatie. Zorg voor goede materialen en afspraken hierover.

Opslag

- + Is er voldoende (aparte) opslagruimte voor schoonmaakspullen en middelen (ook voor eventueel een ingehuurd schoonmaakbedrijf)?
- + Is de opslag schoon en droog? Verwijder oude middelen en materialen die niet meer gebruikt worden of versleten zijn, bestel indien nodig nieuwe materialen, breng de kast op orde.

Uitstortgootsteen

- + Houdt rekening met een scheiding tussen 'schoon' en 'vuil', dat wil zeggen gebruik de wasbak waarin instrumentarium gereinigd wordt niet voor het ledigen van afvalwater dat gebruikt is bij het schoonmaken of het ledigen van urines.

Materialen

- + Microvezeldoeken (klam vochtig) of natte sopdoeken met een reinigingsmiddel/ allesreiniger
- + Gebruik bij voorkeur geen sponzen of gooi deze na gebruik weg. Een spons is niet goed reinigbaar en daarom geschikt voor eenmalig gebruik.
- + Voor het reinigen van de vloer bij voorkeur een vlakmop of een disposable mop met een twee emmersysteem. Een vlakmop is gemakkelijker te reinigen.
- + Onderhoud stofzuiger, vervang zak (als deze vol is) en filters (volgens instructie fabrikant)
- + Zie voor aanbevelingen m.b.t. het onderhoud van reinigmaterialen en linnengoed de NHG-Richtlijn Infectiepreventie, Reiniging en desinfectie van ruimten meubilair en voorwerpen, onderaan op [deze pagina](#).
- + Handig voor tijdens het spreekuur/ werkzaam-

heden: gecombineerde kant- en klare reiniging- en desinfectiedoekjes (Ctgb-goedgekeurd).

TIP: schaf een middel aan dat ook een CE-markering heeft. Dit mag dan ook gebruikt worden voor het reinigen- en desinfecteren van medische hulpmiddelen.

- + Zorg dat in iedere ruimte waar patiëntcontact plaatsvindt of waarin laboratoriumafdelingen of instrumentarium gereinigd wordt, reiniging- en desinfectiemiddelen klaarstaan.

Verbouwing/ aanschaf nieuwe materialen

- + Zorg dat materialen/objecten zoveel mogelijk van glad en onbeschadigd materiaal zijn. Denk bijvoorbeeld aan een reinigbare onderzoeksbank, bloeddrukband, maar ook aan speelgoed in de wachtruimte. Vermijd knuffels of laat kinderen deze zelf meebrengen.
- + Denk bij verbouwing ook aan kleurgebruik. Gebruik op plekken waar de kans op vervuiling groot is of waar steriel gewerkt wordt, bijvoorbeeld een aanrechtblad- en wand en de plaats van medicatiebereiding, lichte kleuren. Op donkere kleuren zijn lichaamsvloeistoffen niet goed zichtbaar en moeilijker te reinigen.

- + Let bij de aanschaf van kasten op het volgende: (keuken)kasten met schuifdeuren hebben lastige hoeken om schoon te maken. Een kast met deuren heeft de voorkeur. Ook is het raadzaam om een kast tot het plafond (of eventueel met een koof) aan te schaffen. Dit voorkomt stofophoping en dat materialen op de kast worden gezet.

TIPS voor een groene huisartsenpraktijk:

1. Kijk voor duurzame schoonmaakmiddelen of het product een Europees Ecolabel heeft.
2. Koop en monteer eenvoudig een waterbesparende kraanregelaar (perlator).

Contract en afspraken met schoonmaakbedrijf

Toelichting: De meeste huisartsenpraktijken hebben een schoonmaakbedrijf ingehuurd voor de reguliere schoonmaak. Let op de volgende aspecten:

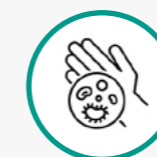
- + Evalueer met het schoonmaakbedrijf de geleverde diensten en de wensen/ tekortkomingen.
- + Zorg voor een schoonmaakklapper en maak hierover een werkafpraak. De klapper bevat ook het werkschema zoals met het schoonmaakbedrijf

is overeengekomen. Op deze manier kunnen praktijkmedewerkers communiceren met schoonmaakpersoneel. Zo kan schoonmaakpersoneel aangeven waarom of wanneer ze iets niet hebben kunnen schoonmaken, bijvoorbeeld omdat er niet opgeruimd is of kunnen praktijkmedewerkers opschrijven als een onderdeel vergeten wordt of extra gereinigd dient te worden.

- + Geef ook duidelijk aan/ beschrijf wat door de eigen medewerkers moet worden schoongemaakt. Er zijn vaak zaken waar het schoonmaakbedrijf niet aan mag komen (bijvoorbeeld een CRP-apparaat, toetsenbord en ander apparatuur). Zorg ervoor dat deze niet worden vergeten.

TIP: Laat een VSR-kwaliteitsmeting of schoonmaak audit uitvoeren om te controleren of de schoonmaak aan de gestelde eisen voldoet.

Geschikt reinigingsmiddel en/of desinfectiemiddel voor oppervlakte en medisch apparatuur gekozen/aangeschaft?

- + Voor reinigingsmiddelen zijn er geen specifieke eisen/ wetgeving. Gewone allesreiniger of een sopje volstaat. Houdt bij medisch apparatuur

rekening met de reinigingsvoorschriften van de fabrikant.

- + Gebruik voor het desinfecteren van medische hulpmiddelen alleen desinfectiemiddelen die specifiek hiervoor bestemd zijn met een CE-markering.
- + Gebruik het middel volgens de instructie van de leverancier, let daarbij ook op de inwerktijd. Neem dit op in de werkinstructie.

Desinfectie en de Wet op medische hulpmiddelen

Een desinfectiemiddel voor medische hulpmiddelen moet een CE-markering hebben.

Daarnaast moet op het etiket en in het gebruiksvoorschrift beschreven staan dat het middel voor (het desbetreffende) medische hulpmiddelen bedoeld is.

Desinfectie en de Bestrijdingsmiddelenwet

Voor het desinfecteren van andere oppervlakken zoals medische inventaris, vloeren, kasten, tafels etc. zijn alleen middelen toegestaan die toegelaten zijn als desinfectiemiddel bij het Ctgb ("Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden"). Deze middelen hebben een N-nummer of NL-nummer.

Let op: Bij verontreiniging door bloed of lichaamsvloeistof is er sprake van risico op bloed overdraagbare aandoeningen door virussen. Het desinfectans moet dan geschikt zijn tegen virussen. Dit kun je controleren in het gebruiksvoorschrift.

TIP: In de praktijk is het gemakkelijk om een middel met zowel een N-nummer als een CE-markering te kiezen. Dit mag dan zowel voor inventaris als op medische hulpmiddelen worden gebruikt.

TIP: Gebruik een dubbelmiddel (zowel reinigingsmiddel als desinfectiemiddel) voor desinfectie, naast de gebruikelijke reinigingsmiddelen voor reguliere schoonmaak. Hierdoor hoeft het te desinfecteren materiaal niet vooraf te worden gereinigd met een ander reinigingsmiddel.

TIP: Gebruiksklaar middel. Heeft als voordeel dat er geen oplossing hoeft te worden gemaakt.

TIP: Gebruik middelen met een Korte inwerktijd.

TIP: Zie 'werkwijze overzicht toegelaten desinfectiemiddelen zien' of raadpleeg een deskundige infectiepreventie (GGD of ziekenhuis).

Persoonlijke beschermingsmiddelen

Toelichting: een schoonmaakbedrijf is zelf verantwoordelijk om de juiste beschermingsmiddelen te verstrekken aan medewerkers. Voor de schoonmaakwerkzaamheden van medewerkers uit de huisartsenpraktijk is het noodzakelijk om minimaal niet-steriele handschoenen te hebben.

Zorg dat de volgende beschermingsmiddelen voorradig zijn:

- + (Disposable) niet-vochtdoorlatend haltershort.
- + Niet-steriele handschoenen (CE-markering, NEN-EN 420+A1 én NEN-EN 374-1,2 én NEN-EN 455-1,2,3,4).
- + Spatbril (CE-markering, NEN-EN 166).
- + Chirurgisch mondneusmasker type IIR (NEN-EN 14683)

Gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen wanneer medewerkers in contact kunnen komen met lichaamsvloeistoffen. Gebruik wanneer handen in contact kunnen komen met lichaamsvloeistof handschoenen, bijvoorbeeld bij het schoonmaken en/of desinfecteren van het toilet. Gebruik wanneer er

een risico is op spatten in het gezicht aanvullend een bril en mondneusmasker en bij een risico op spatten op het lichaam een (halter)schort.

Tip: koop beschermingsmiddelen bij voorkeur in via een medische groothandel, vraag zo nodig na of ze aan de juiste normeringen voldoen.

Scholing/training

- + Informeer je collega's over nieuwe en bestaande afspraken en breng dit onderwerp onder de aandacht.
- + Is aanvullende scholing/training/instructie nodig? Weet iedereen welke middelen waarvoor gebruikt worden? En hoe deze te gebruiken?
- + Is training/ scholing/ instructie ingepland?
TIP: plan een lunch & learn of gebruik het teamoverleg.

Werkplek reminders

Toelichting: reminders zijn helpend om medewerkers te herinneren. Het is namelijk niet eenvoudig om routinematig gedrag te veranderen. We adviseren om deze in ieder geval op te hangen tijdens de implementatieperiode.

- + Print, plastificeer en hang de eigen werkinstructie (of NHG voorbeeldwerkafpraak) op tijdens de implementatieperiode in iedere spreekkamer. Of maak in Word een korte tekst als reminder en hang deze (geplastificeerd) op tijdens de implementatieperiode.

Borging

Toelichting: met behulp van een goede borging zorg je dat de verandering blijvend wordt en wordt een terugval naar 'het oude' voorkomen. Dit heb je gedaan door het opstellen/ vaststellen van werkinstructies/ protocollen en kun je doen door hier blijvend aandacht aan te besteden.

- + Periodieke (na)scholing
TIP: organiseer een brede infectiepreventie nascholing met samenwerkende praktijken en werk samen met een deskundige infectiepreventie.
- + Aandachtvelders infectiepreventie
TIP: maak één of meerdere personen verantwoordelijk voor dit stukje. Zij organiseren de (na)scholing, zijn vraagbaak en doen audits/ observaties.

Evaluatie en feedback

- + Evaluatie uitgevoerd? Hoe bevalt de nieuwe werkwijze? Zijn er nog zaken die aangepakt moeten worden? Zijn patiënten tevreden over de mate van reinheid in bijvoorbeeld de wachtkamer, spreekkamer en het toilet? Breng dit eventueel in kaart met een (anoniem) vragenformulier.

+ Ondersteunende voorzieningen

Kletsspot kaarten

Deze kaarten helpen om op een leuke manier infectiepreventie onder de aandacht te brengen. Activeer je collega's tot nadenken en zet aan tot een aanspreekcultuur. Ga in gesprek met elkaar.

Hoe te gebruiken?

Print de kaarten uit of bestel via jouw regionale zorgnetwerk. Knip de kaarten en leg ze op een plek waar collega's samenkomen, bijvoorbeeld de kantine of in een vergaderruimte. Je kunt er ook voor kiezen om iedere dag 2 kaarten te behandelen of vóór iedere vergadering/bespreking 1 kaart te behandelen. Wees creatief!

Onderwerp

- 1 Kinderen zouden eigen speelgoed moeten meenemen naar de huisartsenpraktijk, algemeen speelgoed vormt een bron van vieze bacteriën!
- 2 Zijn er verbeterpunten/ aandachtspunten voor de schoonmaak op de praktijk? Waarom vind je dat?
- 3 Infectiepreventie in de huisartsenpraktijk: overdreven regels, of misschien toch nodig?
- 4 Zijn er bij andere huisartsenpraktijken infectiepreventiemaatregelen opgevallen/ anders? Kan jouw praktijk hier nog iets van leren?
- 5 Welke hygiënemaatregelen zou je het liefst nog morgen invoeren op de praktijk?
- 6 Welke hygiënemaatregelen zou je het liefst morgen willen stoppen op de praktijk?
- 7 Als ik onze praktijk een rapportcijfer van 0-10 moet geven op gebied van hygiëne dan is dat een...
- 8 Een collega aanspreken op het niet (goed) naleven van hygiëneregels vind ik makkelijk of moeilijk?
- 9 Wat doe jij er persoonlijk aan om bacteriën en virussen de baas te blijven in je dagelijks werk?
- 10 Wat vind jij? Heeft de student die fris van school komt de meest actuele kennis over infectiepreventie? Of de doorgewinterde collega die je niets meer wijs hoeft te maken?

Voorbeeld werkafpraak

Wat is reinigen en wat is desinfecteren? Wat zijn de basisprincipes bij reinigen?
Werkt reinigen beter met heel heet water of is lauwwarm voldoende?
Niet altijd is een kennisgebrek de oorzaak van een mindere compliance, maar andersom is deze kennis wel een basisvoorwaarde voor een adequate implementatie. Hieronder vind je hulpdocumenten voor het opstellen van een protocol.

Hulpdocumenten

[Voorbeeld werkafpraak](#)

Werkplek reminders (zelf maken)

Werkplek reminders herinneren je medewerkers aan een hygiënemaatregel. Ze kunnen aangeven dat je iets moet doen, wanneer je iets moet doen of hoe je iets moet doen. Voorbeelden zijn: posters, stickers, labels op de dispensers etc. Maak zelf via Word of Paint een aansprekende reminder en hang deze tijdens de implementatieperiode op in de praktijk.

Evaluatie

Met behulp van een evaluatie kun je toetsen of de implementatie tot het gewenste verbeterresultaat heeft geleid. Ook worden zo eventuele nieuwe knelpunten inzichtelijk gemaakt en kan dit leiden tot nieuwe verbeteracties (PDCA-cyclus).

- + Evaluatie in team(overleg).
- + Evalueer ook met het schoonmaakbedrijf, laat hiervoor eventueel een VSR-meting uitvoeren.
- + Evalueer faciliteiten en voorzieningen.

+ Bijlage Ctgb-databank

Hieronder staat hoe je desinfecterende middelen kunt vinden op [de website van het Ctgb](#). Heb je al een desinfecterend middel en wil je weten of je dit mag gebruiken? Gebruik dan optie A. Wil je een overzicht van toegelaten desinfecterende middelen? Gebruik dan optie B.

A. Zoeken naar een specifiek desinfecterend middel

- + Ga naar www.ctgb.nl en klik op 'Toelatingendatabank'.
- + Hier kun je zoeken op de naam van het product.
- + Controleer in het actuele gebruiksvorschrift altijd of het middel geschikt is voor jouw toepassing en welke maatregelen bij gebruik moeten worden genomen.

B. Een overzicht van toegelaten desinfecterende middelen zien

- + Ga naar www.ctgb.nl en klik op 'Toelatingendatabank'.
- + Klik op de knop 'Toon uitgebreide filters'.
- + Voer de gewenste selectiecriteria in. Bij 'Gebruik' moet je 'professioneel' invoeren. Bij 'Producttype' kies je een optie die hieronder beschreven staat:
 - Middelen die geschikt zijn voor het desinfecteren van 'handen' hebben een PT01-code ('Biociden voor menselijke hygiëne').
- + Controleer in het actuele gebruiksvorschrift altijd of het middel geschikt is voor handdesinfectie. Controleer of de inwerktijd aansluit bij praktijksituatie.
- + Je kunt via de knop 'downloaden' de selectie exporteren naar een Excel-bestand.

